

CLARIN-LT

Lietuvių kalbos sintaksiškai anotuotas tekstynas ALKSNIS: ateities perspektyvos

**Agnė Bielinskienė, Loic Boïzou, Jolanta
Kovalevskaitė, Erika Rimkutė**

**Vytauto Didžiojo universiteto
Kompiuterinės lingvistikos centras
CLARIN-LT centras
2016 m.**

Sintaksinė analizė

- Lietuvių kalbos sintaksiškai anototas tekstynas ALKSNIS rengtas 2015–2016 m.
- Tekstynas suplanuotas kaip lietuvių kalbos sintaksinės analizės aukso standartas.

Įrankiai

- 2012–2015 m. VDU KLC vykdant projektą „*Lietuvių kalbos sintaksinės-semantinės analizės sistema tekstynui, lietuviškam internetui ir viešojo sektoriaus taikymams*“ sukurtas lietuvių kalbos **sintaksinis analizatorius** (L. Božou ir F. Zamblera).
- Priklausomybės medžiai (angl. *dependency trees*) generuojami PML (*Prague Markup Language*) formatu.
- Vizualizuojami ir redaguojami naudojant *TrED* redaktorių (Prahos Karolio universitetas).

Automatiškai anotuoti sakiniai peržiūrėti ir pataisyti lingvistų.

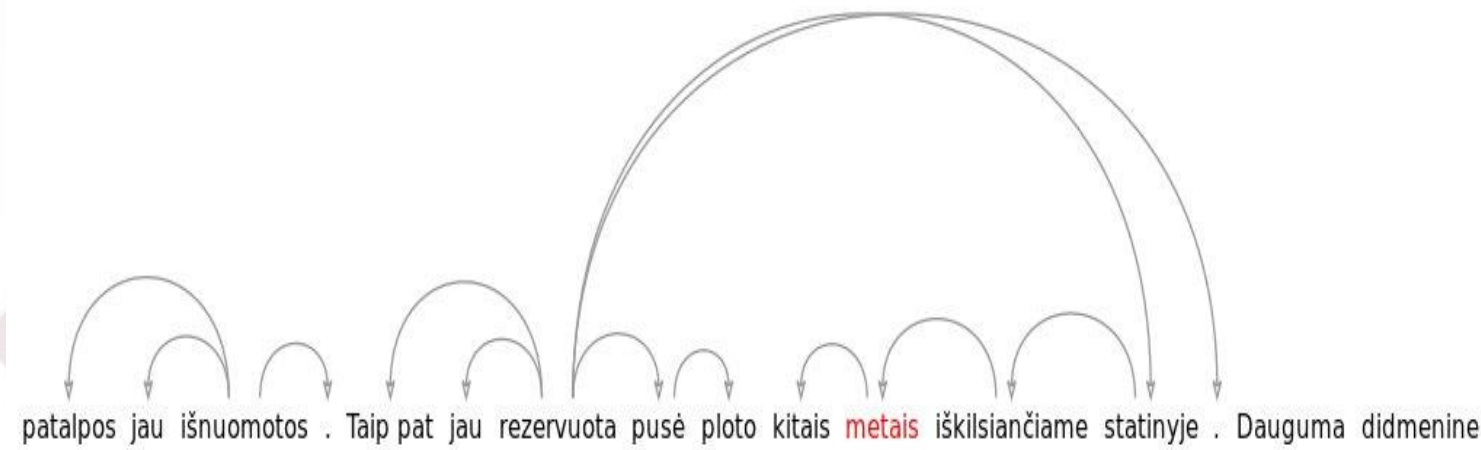
Taip pat jau rezervuota pusė ploto kitais metais iškilsiančiame statinyje (PAULA)

1 ⓘ Path: Alksnis0-2_paula > tb1-2-V2 (tokens 80 - 90)

left context: 10 ▾ right context: 5

išnuomotos	.	Taip	jau	rezervuota	pusė	ploto	kitais	metais	iškilsiančiame	statinyje	.
.PST.PL.F.PASS..NOM..		.POS~.		.PST.SG.F.PASS..NOM..	.F.SG.NOM..	.M.SG.GEN..	.M.PL.INS..	.M.PL.INS..	.FUT.SG.M.ACT..LOC..	.M.SG.LOC..	
išnuomoti	.	taip	jau	rezervuoti	pusė	plotas	kitas	metai	iškilti	statinys	.
		pat									
VERB	PUNCT	ADV	PART	VERB	NOUN	NOUN	PRON	NOUN	VERB	NOUN	PUNCT
PredN	AuxK	Adj	AuxZ	PredN	Sub	Atr	Atr	Adj	Atr	Adj	AuxK

⊞ deps (default_ns)

Anotuotų tekstynų svarba

- Kuriant lietuvių kompiuterinės analizės programas ir įrankius, itin svarbi gramatinė analizė ir statistinė informacija apie lietuvių kalbos vartoseną.
- Sintaksiškai anotuotas tekstynas vienas svarbiausių išteklių kiekvienos kalbos kompiuterinei analizei.

ALKSNIO sandara

Tekstyną sudaro:

- 30 599 žodžiai
- 2355 sintaksiškai anotuoti sakiniai

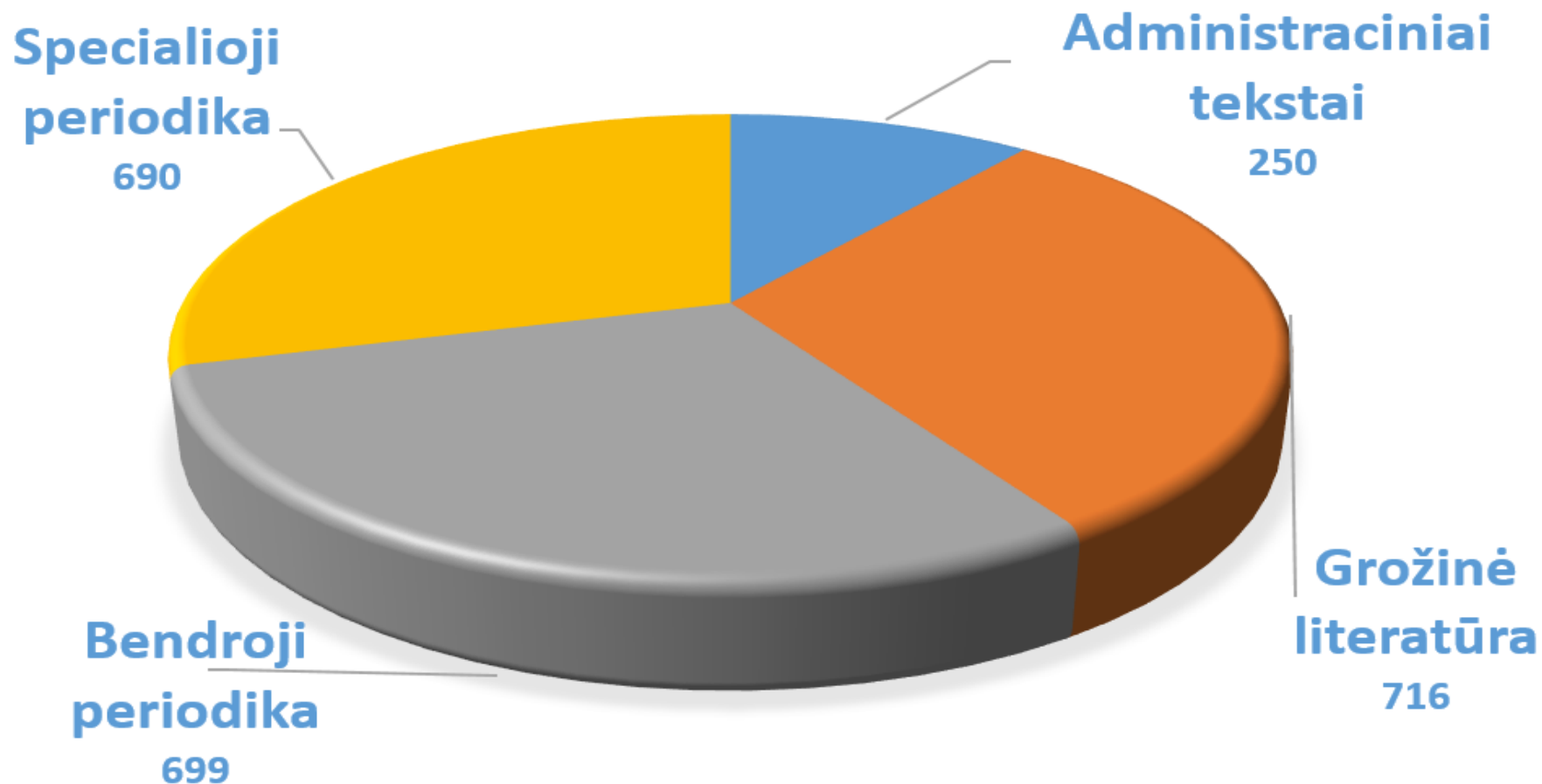
Tekstynas anotuotas automatiškai ir patikrintas lingvistų.

Tekstyno dalys

Centre of
Computational
Linguistics

Kompiuterinės
lingvistikos
centras

ALKSNIO DALIŲ SAKINIŲ SKAIČIUS

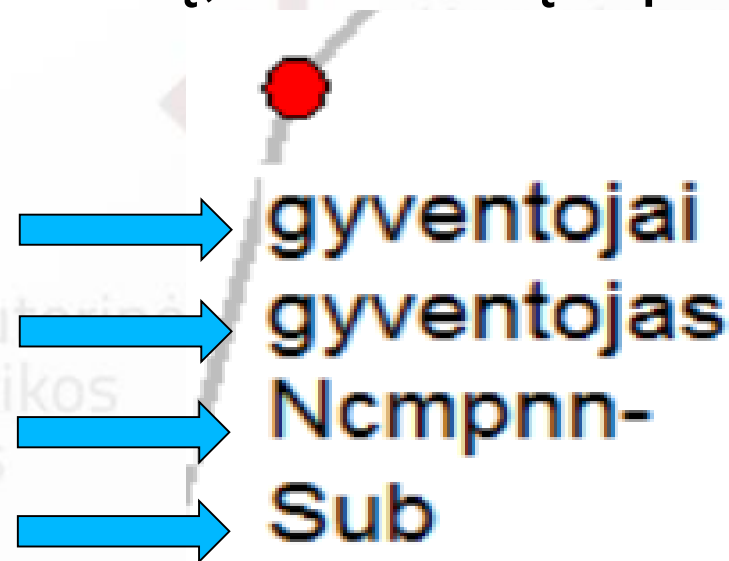

Analizės lygmenys

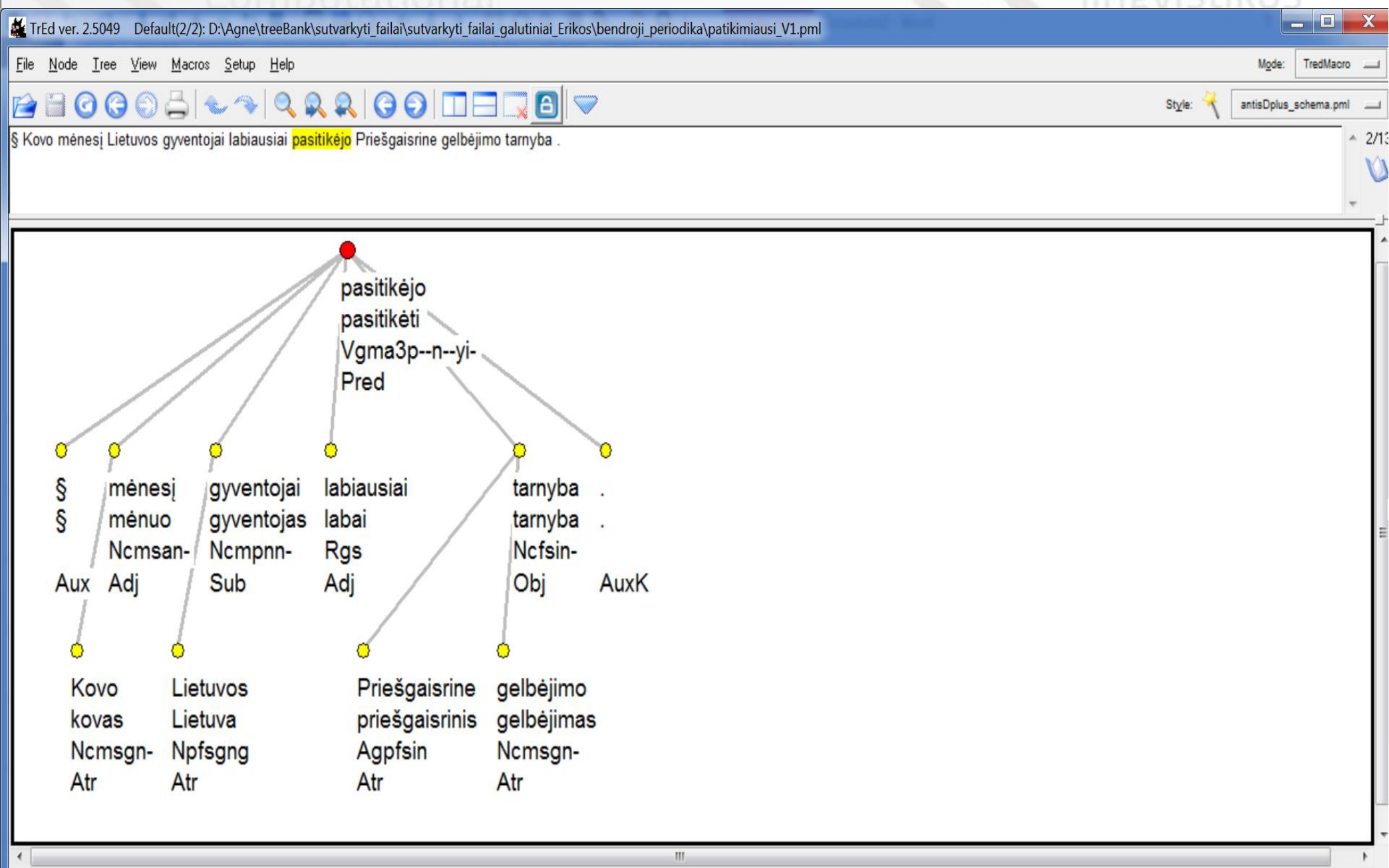
- Automatinis žodžių ir sakinių segmentavimas bei morfologinė analizė
- Automatinė sintaksinė analizė
- Rankinis sakinių tvarkymas

ALKSNIO formatas

- Sakinys pateikiamas medžio principu (nurodomos priklausomybės).
- Kiekviena medžio viršūnė atitinka sakinio žodį, skyrybos ženklą ar kitą sakinio vienetą (simbolį, skaitmenį ir pan.).
- Prie visų žodžių nurodoma:
  - 1) konkreti žodžio forma,
  - 2) antraštinė forma (lema),
  - 3) morfologinės pažymos,
  - 4) sintaksinė funkcija.

Sintaksiškai anotuotas sakinys

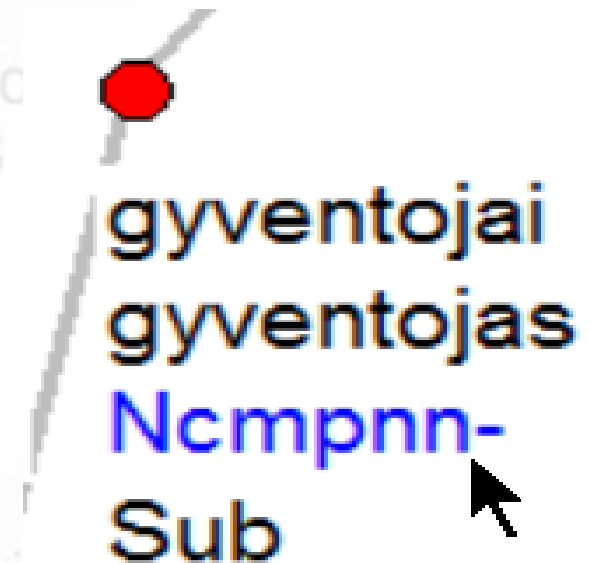

Morfologinė analizė

- Morfologinės pažymos sudarytos remiantis *MULTEXT-East* formato pavyzdžiu.

- Naudojamas <http://semantika.lt/> prieinamas morfologinis anotatorius.

- Kiekviena kalbos dalis turi skirtingą morfologinių kategorijų skaičių (nuo 2 iki 14), kurios užrašomos santrumpomis.

gyventojai
gyventojas
Ncmpnn-
Sub

Morfologinis anotatorius (www.semantika.lt)

Lietuvių kalbos sintaksinės ir semantinės analizės informacinė sistema

Lietuviško teksto anotavimas

[Paslaugos](#) / Lietuviško teksto anotavimas

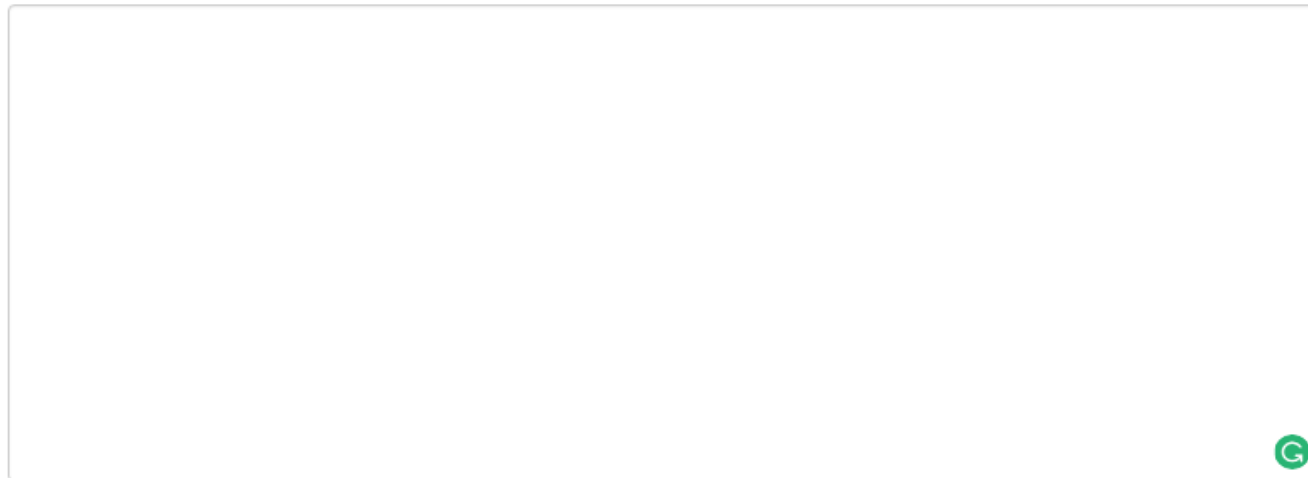
 [Paslaugos aprašymas](#) [Pagalba](#)

Anotavimo parametrai

Grandinė*

Morfologinė analizė ▼

Lietuvių kalbos tekstas*

Anotuoti

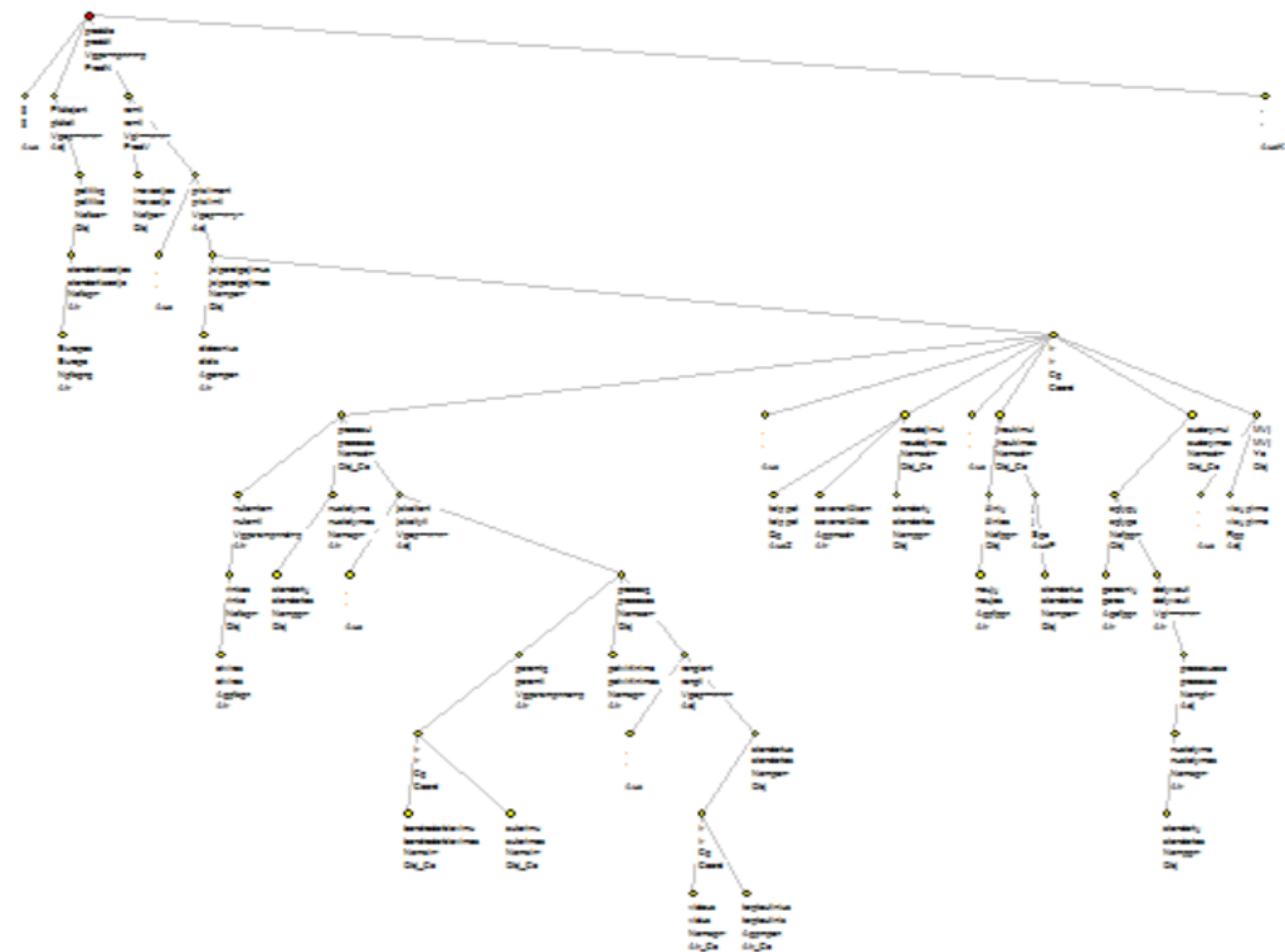
Sintaksinė analizė

- Sintaksinis analizatorius:
  - apdoroja morfologiškai anotuotus failus ir pateikia sakinius, suskaidytus į dėmenis ar sintagmas;
  - generuoja sintaksinius medžius;
  - nurodo jų dėmenų sintaksines funkcijas.
- Remiamasi priklausomybių gramatikos (angl. *dependency grammar*) principais:
  - hierarchinė struktūra;
  - pagrindinis dėmuo – medžio viršūnė, kiti dėmenys prijungti remiantis priklausomybe.

Computational

Sintaksinės pažymos

Pred (PredN, PredV) – predikatas

Sub – subjektas

Obj – objektas

Atr – atributas (pažyminys)

Adj – aplinkybės

Aux (AuxK, AuxC, AuxZ, AuxP, AuxL) – tarnybinės k. d. arba kt.

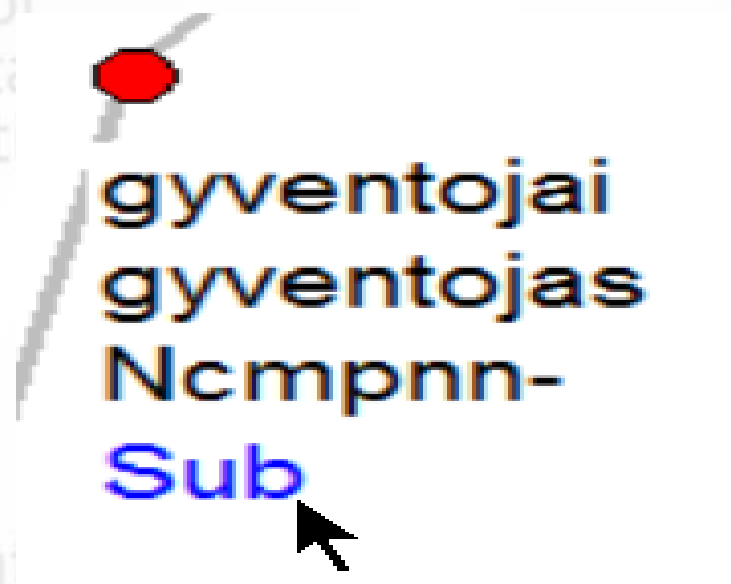
Coord – sujungimas

Par – įterpiniai

ExD – elipsė

_Co (Atr_Co) – sujungiamieji dėm.

Pred_ (Pred_Obj) – šalutinių sak. pažymos

ALKSNIO pažymos ir sintaksinės funkcijos

Pažyma	Sintaksinė funkcija	Pavyzdys
Sub	Subjektas	<i>Jis (Sub) sakė</i>
Pred	Predikatas (arba pagalbinis žodis)	<i>Jis ėjo (Pred)</i>
PredN	Daiktavardinė predikato dalis	<i>Buvo (Pred) patenkintas (PredN)</i>
PredV	Veiksmažodinė predikato dalis	<i>Turi atsilyginti (PredV)</i>
Obj	Objektas	<i>Laukiu svečio (Obj); reikia spręsti (Obj)</i>
Atr	Attributas (pažyminys)	<i>Vidurinė (Atr) mokykla; šalis narė (Atr)</i>
Adj	Aplinkybės	<i>Dabar (Adj) nuspręs; Partizanų gatvėje (Adj)</i>
Aux	Pagalbinė funkcija (e.g. kableliai ar kiti simboliai)	
AuxC	Subordinacija (prijungiamieji sakiniai)	<i>Sakė, kad (AuxC)</i>
AuxK	Sakinio pabaigos skyrybos ženklas	
AuxL	Pagalbinis leksinis vienetas (pvz., žodis užsienio kalba)	<i>JAV kompanija North (AuxL) American (AuxL) Investment (AuxL) Consulting (AuxL) Inc. (Atr)</i>
AuxP	Prielinksnis	<i>Pereis į (AuxP) lygį</i>
AuxZ	Dalelytė	<i>Kaip ir (AuxZ) visada</i>
Coord	Sujungimas	<i>Gamintojų ir (Coord) pardavėjų</i>
_Co (Sub_Co)	Sujungiamieji dėmenys (pvz., vienas. s.d.)	<i>Gamintojų (Atr_Co) ir (Coord) pardavėjų (Atr_Co)</i>
Par	Įterpiniai, kreipiniai	<i>Tiesą sakant (Par), atrodo</i>
ExD	Elipsė ar kiti praleidimai sakinyje	<i>Moteris – (Pred_ExD) būtybė</i>
Pred_ (Pred_Atr)	Prijungiamojo sakinio šalutinio dėmens tipas (žymima prie predikato)	<i>Rašė, kad ypatybės lemia (Pred_Obj)</i>

Ateities perspektyvos (1)

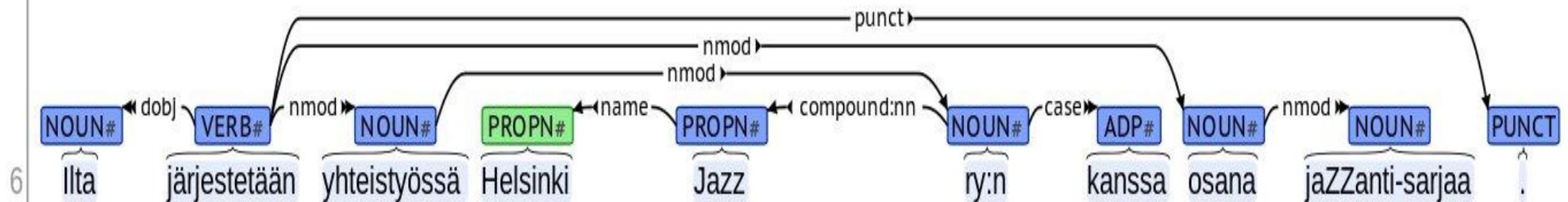
- Sintaksinių funkcijų tikslinimas, papildomų pažymų pridėjimas, anotavimo problemų sprendimas.
- Didinti sintaksiškai anotuotą tekstyną.
- Būtina pritaikyti *universal dependency* formatą (<http://universaldependencies.org/>).
- Sukurti statistiniu pagrindu veikiančią sintaksinę anotatorių.

Ateities perspektyvos (2)

- Sutvarkyti teminių rolių (vaidmenų) anotavimą.
- Sužymėti pastoviuosius junginius (angl. *MWE*).
- Anaforų rezoliucija.
- Tekstyno prieinamumas vartotojams.

Universal Dependency formatas

Anotavimo problemų sprendimas

- Baigti rengti Sintaksinio anotavimo gaires.
- Peržiūrėti probleminius anotavimo atvejus:
  - Sudėtinių tarinių anotavimas
  - Elipsė
  - Bejungtukiai dėmenys ir aiškinimas
  - Objekto ir aplinkybių skyrimas
  - Tikslinamųjų aplinkybių skyrimas
  - Kai kurių kalbos dalių statusas
- Patikrinti iš naujo kai kuriuos anotavimo atvejus baigtame tekstyne.

ALKSNIS

CLARIN-LT

saugykloje

ALKSNIS viešai prieinamas:

<http://hdl.handle.net/20.500.11821/10>

CLARIN-LT

NewsRepositoryLegal information

Talpykla / Įrašo peržiūra

Search

Lithuanian Treebank ALKSNIS

Please use the following text to cite this item or export to a predefined format:
<http://hdl.handle.net/20.500.11821/10>

BIBTEXCMDI

CLARIN-LT

Authors

Rimkutė, Erika ; Bielinskienė, Agnė ; Kovalevskaitė, Jolanta ; Boizou, Loïc ; Aleksandravičiūtė, Gabrielė

Projekto URL

<https://clarin-lt.lt>

Problemos iškėlim...

2016-11-17

Tipas

corpus

Dydis

2355 sentences

Kalba(-os)

Lithuanian

Aprašymas

ALKSNIS v2

ALKSNIS v2 consists of 2,355 syntactically annotated sentences in the PML (Prague Mark-up Language) format. The format allows researchers to visualise and edit syntactic trees by the editor TrED (<https://ufal.mff.cuni.cz/tred/>).

Each node of a tree corresponds to a word, a punctuation mark or other text element (symbol, digit etc.) within a sentence. The following information is presented for each node: 1) a used form; 2) a lemma; 3) a morphology tag, and 4) a syntactic function (subject, object, etc.). Dependencies are shown by links between words.

The morphology tag set of the corpus is based on the MULTEXT-East format (<http://nl.ijs.si/ME/V4/msd/html/index.html>). Syntactically annotated sentences are corrected according to guidelines that were created by scientists of VMU CCL, following rules of Prague Dependency Treebank. All the sentences are being manually checked and corrected by a group of linguists.

The TrED editor and a style file is needed in order to view the files with .pml extension (with style file "styleData/alksnis.css")

CLARIN-LT

Ką galima daryti?

DEPOSIT

CITE

Peržiūra

> Elektroninė saugykla

Mano paskyra

Prisijungti

Statistika

Piwik statistika

BETA

Bendra informacija

Įkelti į saugyklą

Cituoti

Paraiškų gyvavimo ciklas

DUK

Apie

Pagalbos langas

CLARIN-LT

Lietuvių kalbos sintaksiškai anotuotas tekstynas ALKSNIS: ateities perspektyvos

**Agnė Bielinskienė, Loic Boïzou, Jolanta
Kovalevskaitė, Erika Rimkutė**

**Vytauto Didžiojo universiteto
Kompiuterinės lingvistikos centras
CLARIN-LT centras**

**V. Putvinskio g. 23, 216 kab., Kaunas
klc@vdu.lt
<http://clarin-lt.lt/>**